

آگاهی خانم‌های باردار جنوب ایران در مورد عوارض سزارین در سال ۱۳۸۸

نویسنده‌کان:

میترا قسروی^{*}، وجیهه رحمانیان^۱، کرامت‌الله رحمانیان^۲

۱- واحد آمار و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی چهرم، چهرم، ایران

۲- بخش پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی چهرم، چهرم، ایران

Journal of Jahrom University of Medical Sciences, Volume 10, Number 2, Summer 2012

چکیده:

مقدمه: انجام عمل سزارین در هر کشوری یکی از شاخص‌های بررسی عملکردی برنامه سلامت مادران است. میزان بالای سزارین‌های غیرضروری در ایران زنگ خطری برای مسئولان است. این مطالعه با هدف مشخص کردن میزان آگاهی زنان نسبت به عوارض سزارین انجام شد.

روش کار: مطالعه حاضر به روش مقطعی و توصیفی در سال ۱۳۸۸ انجام شد. داده‌های مورد نیاز با کمک پرسشنامه از ۳۶۰ خانم باردار سه ماهه آخر مراجعه کننده به درمانگاه بیمارستان‌های چهرم جمع‌آوری و نمرات کسب شده در سه سطح آگاهی خوب (۱۸-۱۴)، آگاهی متوسط (۱۳-۹) و آگاهی ضعیف (۸-۰) طبقه‌بندی شدند. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند.

یافته‌ها: میزان آگاهی از عوارض سزارین در ۴۳٪ درصد از خانم‌های باردار در سطح خوب، ۳۸٪ درصد در سطح متوسط و ۱۸٪ درصد در سطح ضعیف بود. ۲۴۴ نفر (۶۸ درصد) تمایل به زایمان طبیعی و ۱۱۵ نفر (۳۲ درصد) تمایل به سزارین داشتند. بین آگاهی خانم‌های باردار از عوارض سزارین و تمایل به انتخاب نوع زایمان ارتباط معنادار آماری مشاهده شد ($p=0.04$). خانم‌های بارداری که آگاهی بیشتری از عوارض سزارین داشتند متمایل به انجام زایمان طبیعی بودند. در مجموع علت اصلی تمایل ۴۳٪ درصد از خانم‌ها به عمل سزارین، ترس از زایمان طبیعی یا کمتر بودن درد و راحتی بیشتر عمل سزارین بود.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که آگاهی خانم‌ها از عوارض سزارین در سطح خوب بوده و علت اصلی تمایلشان به سزارین ترس از درد زایمان طبیعی می‌باشد. پیشنهاد می‌شود که امکان زایمان طبیعی بدون درد در بیمارستان‌ها فراهم شود و مادران تشویق شوند اولین زایمانشان را به صورت طبیعی انجام دهند.

واژگان کلیدی: آگاهی، عوارض، سزارین، زن، باردار

J Jahrom Univ Med Sci 2012; 10(2):37-41

مقدمه:

سزارین در حالت کلی به عنوان یکی از روش‌های کم کردن نزد مرگ و میر مادر و نوزاد در نظر گرفته شده است، اما امروزه افزایش بی‌رویه استفاده از این روش به مضلی همگانی در جامعه تبدیل شده است. علی‌رغم این که طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی فقط ۵ تا ۱۵ درصد زایمان‌ها منجر به سزارین می‌شود، دفتر آموزش و ارتقای سلامت وزارت بهداشت، آمار کنونی سزارین در نقاط مختلف کشور را بین ۴۰ تا ۶۰ درصد اعلام کرده که به مراتب بیشتر از میزان جهانی آن است [۱].

* نویسنده مسئول، آدرس: چهرم، دانشگاه علوم پزشکی چهرم، واحد آمار و اطلاع‌رسانی

تلفن تماس: ۰۹۱۷۳۹۲۰۹۲۳ پست الکترونیک: amar@jum.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۰۸/۱۰ تاریخ اصلاح: ۱۳۹۰/۱۲/۰۸

یافته‌ها:

در مطالعه حاضر، ۳۶۰ نفر خانم باردار سه ماهه آخر با میانگین سنی $51 \pm 25/9$ سال شرکت داشتند. بیشترین فراوانی نمونه‌ها (۴۰/۷ درصد) مربوط به گروه سنی ۲۱-۲۵ سال بود. ۶۷/۲ درصد (۲۱۷ نفر) از این افراد ساکن شهر و اکثر آن‌ها (۴۰/۲ درصد) زیر دیلیم بودند. از آن‌جا که هر حاملگی ممکن است به زایمان ختم نشود، بررسی نمونه‌های مورد مطالعه نشان داد که بیشترین نفرات مربوط به خانم‌های بارداری بود که اولین زایمان و اولین حاملگی خود را تجربه می‌کردند.

سطح آگاهی خانم‌های مورد مطالعه در خصوص عوارض سزارین به تفکیک گروه سنی در جدول ۱ آورده شده است. بر اساس نتایج حاصل، سطح آگاهی در همه گروه‌های سنی، به جز زنان سنین بالای ۳۰ سال که اکثر آن‌ها (۴۷ درصد) دارای سطح آگاهی ضعیف بودند، در سطح متوسط تا خوب بوده است. در این بررسی، بیشتر افراد ساکن شهر و روستا دارای سطح آگاهی خوبی بودند (جدول ۱). ۳۳/۲ درصد از خانم‌های باردار ساکن شهر و ۳۲/۸ درصد از خانم‌های باردار ساکن روستا تمایل به زایمان از نوع سزارین داشتند.

بین سطح تحصیلات و میزان آگاهی خانم‌های باردار ارتباط آماری معناداری مشاهده شد ($p=0.05$). به بیان دیگر، با افزایش سطح تحصیلات، سطح آگاهی افراد نیز افزایش یافته بود (جدول ۱).

در این مطالعه، ۴۳/۲ درصد افراد دارای آگاهی خوب و ۳۸/۴ درصد دارای آگاهی متوسط بودند. به علاوه، ۳۱/۹ درصد افراد تمایل به زایمان از نوع سزارین داشتند. همچنین ۴۷/۵ درصد افرادی که گرایش به زایمان طبیعی داشتند، آگاهی خوبی از عوارض سزارین داشتند، در حالی که این میزان در زنانی که تمایل به سزارین داشتند برابر با ۳۳/۹ درصد بود. بین سطح آگاهی خانم‌های باردار و نوع زایمانی که تمایل داشتند (زایمان طبیعی یا سزارین)، ارتباط آماری معناداری مشاهده شد ($p=0.04$).

نتایج حاصل نشان داد که رتبه حاملگی تأثیر زیادی روی سطح آگاهی افراد ندارد و بیشتر افراد در تمام گروه‌ها دارای سطح آگاهی خوبی نسبت به عوارض سزارین هستند. قابل ذکر است خانم‌ها با رتبه حاملگی اول، دوم، سوم و بیشتر از آن با تمایل به زایمان طبیعی، دارای آگاهی خوبی از عوارض سزارین بودند، ولی در خانم‌های متمایل به سزارین، میزان آگاهی در سطح متوسط بود.

شد که میزان سزارین با افزایش سن کاهش و با افزایش سطح تحصیلات افزایش می‌یابد و مهم‌ترین علت انتخاب روش زایمان طبیعی، ترس از بیهوشی و مهم‌ترین علت انتخاب روش سزارین نگرانی و ترس از درد زایمانی است [۵]. همچنین نتایج مطالعه‌ای که در سال ۱۳۸۳ در شهر سمنان انجام شد نشان داد ۳۸ درصد زنان باردار تمایل دارند زایمانشان به روش سزارین باشد و شایع‌ترین علت تمایل به عمل سزارین را ترس از درد زایمان ذکر کرده‌اند [۶]. به نظر می‌رسد یکی از دلایل افزایش میزان عمل سزارین ناآگاهی خانم‌های باردار و کمبود آموزش‌های مناسب در این خصوص باشد [۴].

با وجود این ارقام و فاصله تا رسیدن به شعار سازمان بهداشت جهانی که میزان قابل قبول سزارین را ۱۵ درصد کل زایمان‌ها اعلام کرده است، لزوم تحقیق برای یافتن علت بالا بودن میزان سزارین و اتخاذ راهکارهایی در راستای کاهش آن ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به موارد فوق، مطالعه حاضر با بررسی وضعیت آگاهی مادران باردار سه ماهه آخر، از عوارض سزارین در صدد یافتن علت گرایش به این عمل جراحی بزرگ است.

روش کار:

این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی- تحلیلی در سال ۱۳۸۸ روی ۳۶ نفر خانم که در سه ماهه آخر بارداری بودند انجام شد. با توجه به آمار سالیانه زایمان در دو بیمارستان شهر جهرم و با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت نمونه‌گیری ۵٪ و اثر یک طرح ، تعداد نمونه‌های مورد نیاز ۳۵۷ نفر تعیین شد که از بین مراجعین به درمانگاه‌های بیمارستان‌های پیمانیه و مطهری با کمک پرسشنامه طراحی شده، پرسش به عمل آمد. روایی محتوایی پرسشنامه با استفاده از نظر متخصصین و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ برابر با $\alpha=0.9$ تایید شد. قسمت اول پرسشنامه شامل مشخصات دموگرافیک (سن، محل سکونت، میزان تحصیلات)، تعداد حاملگی و تعداد زایمان و بخش دوم شامل ۱۸ سؤال برای تعیین میزان آگاهی نمونه‌ها بود. در رابطه با سطح آگاهی، پاسخ‌های صحیح بیش از ۷۵ درصد به عنوان خوب، بین ۵۰ تا ۷۵ درصد به عنوان متوسط و پایین‌تر از ۵۰ درصد ضعیف در نظر گرفته شد. بر این اساس، نمرات ۱۴-۱۸ معادل سطح آگاهی خوب، ۹-۱۳ سطح متوسط و نمرات پایین‌تر از ۹، به عنوان سطح آگاهی ضعیف طبقه‌بندی شدند. میانگین و انحراف معیار نمرات نیز محاسبه و ارائه شد. در این مطالعه، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۱/۵ و آزمون مربع کای تحلیل شدند.

جدول ۱: توزیع فراوانی سطح آگاهی خانم‌های باردار سه ماهه آخر، از عوارض سزارین به تفکیک خصوصیات دموگرافیک، تمایل به سزارین یا زایمان طبیعی در بیمارستان‌های چهارم

متغیرها	سطح آگاهی	خوب	متوسط	ضعیف
	فرافراغی (درصد)	فرافراغی (درصد)	فرافراغی (درصد)	فرافراغی (درصد)
سن	۲۰ سال و پایین‌تر	(۴۱,۵) ۱۷	(۴۳,۹) ۱۸	(۱۴,۶) ۶
محل سکونت	۲۱-۲۵ سال	(۴۲) ۵۸	(۳۷,۷) ۵۲	(۲۰,۳) ۲۸
سطح تحصیلات	۲۶-۳۰ سال	(۵۳,۴) ۵۵	(۳۱,۱) ۲۲	(۱۵,۵) ۱۶
تمایل	بالای ۳۰ سال	(۲۴) ۲۰	(۲۹) ۲۴	(۴۷) ۱۲
رتبه حاملگی	شهر	(۴۳,۵) ۹۴	(۳۹,۴) ۸۵	(۱۷,۱) ۳۷
	روستا	(۴۳,۴) ۴۶	(۳۶,۸) ۳۹	(۱۹,۸) ۲۱
	زیر دیپلم	(۳۵,۵) ۵۰	(۴۱,۸) ۵۹	(۲۲,۷) ۳۳
	دیپلم	(۴۴,۵) ۵۷	(۳۸,۳) ۴۹	(۱۷,۲) ۲۲
	بالاتر از دیپلم	(۵۶,۶) ۴۷	(۲۸,۹) ۳۴	(۱۴,۵) ۱۲
	تمایل به زایمان طبیعی	(۴۷,۵) ۱۱۶	(۳۶,۱) ۸۸	(۱۶,۴) ۴۰
	تمایل به سزارین	(۳۳,۹) ۳۹	(۴۳,۵) ۵۰	(۲۲,۶) ۲۶
	اولین	(۴۲,۹) ۸۵	(۳۶,۴) ۷۲	(۲۰,۷) ۴۱
	دومین	(۴۶,۵) ۴۰	(۳۷,۲) ۳۲	(۱۶,۳) ۱۴
	سومین به بالا	(۴۱,۷) ۳۰	(۴۴,۴) ۳۰	(۱۳,۹) ۱۰

گزارش شده است [۹]. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که حدود ۳۲ درصد از زنان باردار تمایل به سزارین دارند که با سایر تحقیقات انجام‌شده همخوانی دارد.

بررسی یاسائی در سال ۱۳۸۵ نشان داد که از ۱۶۰ خانم باردار مورد مطالعه، ۵۸/۸ درصد تمایل به زایمان طبیعی و ۴۱/۲ درصد تمایل به سزارین داشته‌اند [۱۰]. نتایج پژوهشی که توسط محمدی تبار در بیمارستان‌های تهران در سال ۱۳۸۶ انجام شد نشان داد که ۴۴ درصد از افراد مورد مطالعه، به سزارین و ۵۶ درصد به زایمان طبیعی تمایل دارند [۱۱]. یافته‌های تحقیقی که توسط حسن پور در تبریز انجام شد نیز نشان داد که ۶۶ درصد از خانم‌های باردار، زایمان طبیعی و ۳۴ درصد سزارین را به عنوان روش ارجح زایمان انتخاب نموده‌اند [۱۲]. دلایل تمایل به سزارین در این مطالعه به ترتیب فراوانی شامل ترس از زایمان طبیعی (۲۴/۳ درصد) و کمتر بودن درد و راحت‌تر بودن عمل سزارین (۱۸/۹ درصد) عنوان شده است. بیشترین علت تمایل زنان به سزارین در شهر یزد و جمشیدی منش در تهران، ترس از درد و ناشناخته‌های زایمان طبیعی بیان شده است [۱۳ و ۱۴]. نگاهبان نیز در مطالعه‌ای که روی زنان باردار شهر رفسنجان در سال ۱۳۸۳ انجام داده است، مهم‌ترین علت تمایل زنان به سزارین را ترس از درد شدید ناشی از زایمان طبیعی و عدم آگاهی از عوارض سزارین بیان کرده است [۱۵].

در مجموع، ۴۳/۳ درصد خانم‌ها علت تمایل خود به سزارین را ترس از زایمان طبیعی و کمتر بودن درد و راحت‌تر بودن عمل سزارین عنوان کردند. بیشترین علت تمایل خانم‌های باردار به انجام عمل جراحی سزارین، با فراوانی (۲۴/۳ درصد)، ترس از زایمان طبیعی عنوان شد. دلایل دیگر به ترتیب کمتر بودن درد و راحت‌تر بودن سزارین (۱۹ درصد)، مشکل مادر (۱۸ درصد)، بستن لوله‌های رحمی در زنان (TL) (۲/۷ درصد)، نازایی (۱/۸ درصد) و سایر دلایل (۲۹/۷ درصد) بیان شده بود.

بحث:

بیش‌تر افراد شرکت‌کننده در مطالعه حاضر، دارای سطح آگاهی خوب بودند. یافته‌های تحقیق ارجمندی در تهران در سال ۱۳۸۴ نشان داد که ۳۳/۵ درصد افراد شرکت‌کننده دارای سطح آگاهی مناسب یا عالی و ۵۵/۶ درصد دارای سطح آگاهی خوب بوده‌اند. مطابق با یافته‌های این مطالعه، سطح آگاهی کلی خانم‌های باردار ساکن شهر تهران در زمان مطالعه، در سطح به نسبت مطلوبی بوده است [۷]. یارندی در تحقیقی در تهران در سال ۱۳۸۲ نشان داد که میزان آگاهی نسبت به روش‌های زایمانی تنها در ۲/۲ درصد موارد خوب بوده است و ۶۷/۳ درصد افراد آگاهی متوسطی داشته‌اند [۸]. همچنین میزان آگاهی زنان باردار مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر قیم نسبت به روش‌های ختم بارداری در مطالعه پورحیدری در سال ۱۳۸۵، در ۵۹/۴۶ درصد موارد خوب و در ۴۰/۴ درصد موارد متوسط

همچنین ایجاد حس اعتماد به نفس در زنان می‌شود، می‌تواند به انتخاب نوع زایمان از سوی زنان باردار به ویژه ترغیب به زایمان طبیعی کمک کند. پیشنهاد می‌شود که امکان زایمان طبیعی بدون درد در بیمارستان‌های زیر پوشش فراهم شود.

محدودیت‌ها: در این طرح تحقیقاتی، نمونه‌گیری در یک مقطع زمانی مشخص انجام شده و افراد مورد مطالعه تنها مادران باردار مراجعه‌کننده به درمانگاه‌های بیمارستان‌های پیمانیه و مطهری بوده‌اند.

تقدیر و تشکر: این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی چهرم در قالب طرح تحقیقاتی و پایان‌نامه دانشجویی انجام شده است که بدین وسیله نویسنده‌گان مقاله، مراتب تقدیر و تشکر خود را از معاونت محترم پژوهشی آن دانشگاه و همچنین از جانب آقای دکتر مهدی صحرائیان ابراز می‌دارند.

انتخاب چگونگی زایمان حق هر مادری است و آگاه کردن مادران و دادن اطلاعات درست به آن‌ها چه از طرف رسانه‌ها و چه پزشکان می‌تواند در تصمیم‌گیری درست آنان نقش کلیدی داشته باشد. آگاهی مادر باردار نسبت به زایمان طبیعی و سزارین، عامل مهمی در انتخاب نوع ختم حاملگی است و آن‌چه این انتخاب را آگاهانه‌تر می‌کند، اطمینان از انجام روش انتخابی به بهترین نحو است. این اطمینان وقتی حاصل می‌شود که شرایط انجام زایمان طبیعی مطابق با استانداردهای روز دنیا پیشرفت کند و تسهیلاتی که برای آن در نظر گرفته می‌شود منصفانه باشد. با توجه به رشد قابل توجه میزان سزارین در دهه‌های اخیر باید تدبیری در راستای ارتقاء سطح آگاهی مادران اندیشه‌یده شود.

نتیجه‌گیری: می‌توان نتیجه‌گیری کرد که علت اصلی انجام سزارین، ترس از درد زایمان طبیعی و نه میزان آگاهی فرد از عوارض آن است. بنابراین با معرفی شیوه‌های زایمان بدون درد و ترویج روش‌هایی که منجر به کاهش ترس، درد حاصل و

References:

- Sharifi Rad GR, Fathian Z, Tirani M, et al. Study on Behavioral Intention Model (BIM) to the attitude of pregnant women toward normal delivery and cesarean section in province of Isfahan – Khomeiny Shahr, 1385. J Ilam Univ Med Sci 2007; 15(1): 19-23. (Persian)
- Rahimikian F, Mirmohamadali M, Mehran A, et al. Effect of education design based on Health Belief Model on choosing delivery mode. J Fac Nurs Midwif 2009; 14(3-4): 25-32. (Persian)
- Black C, Kaye JA, Jick H. Cesarean delivery in the United Kingdom: time trends in the general practice research database. Obstet Gynecol 2005; 106(1): 151-5.
- Laluei M, Kashanizadeh N, Teymouri M. The influence of academic educations on choosing preferable delivery method in obstetrics medical team: investigating their viewpoints. Iran J Med Edu 2009; 9(1): 69-78. (Persian)
- Aram S, Allame Z, Zamani M, et al. The relative frequency of the delivery method in the pregnant women referring to medical centers of Isfahan in 2002. Iran J Obstet Gynecol Infertil 2001; 4(8-7): 79-74. (Persian)
- Moradan S. Evaluation of selection of route of delivery and its causes in patients referring to medical centers of semnan from april till September 2004. Iran J Obstet Gynecol Infertil 2004; 7(2): 44-9. (Persian)
- Arjmandi Rafsanjani B, Farzin Moghaddam S. Assessment of the level of the pregnant womens knowledge towards the advantages and disadvantages of normal vaginal delivery and cesarean section, Tehran, 2005. J Iran Univ Med Sci 2007; 14(55): 13-22. (Persian)
- Yarandi F, Rezaee Z, Eftekhar Z, et al. The knowledge and attitude of pregnant women about delivery methods in health centers in Tehran. J Med Fac Guilan Univ Med Sci 2002; 11(42): 15-20. (Persian)
- Poorhidary M, Sozany A, Kasaeyan A . The survey of knowledge and attitude of pregnant women referred to medical centers of Qom towards type of delivery. Journal of Knowl Health 2007; 2(2): 28-33. (Persian)
- Yassaei F, Mohseni B. Role of mother's preference for the type of delivery. J Shahid Beheshti Univ Med Sci 2007; 31(2): 129-32. (Persian)
- Mohammaditabar Sh, Kiani A , Heidari M. Survey on tendencies of primiparous women for selecting the mode of delivery. J Babol Univ of Med Sci 2009; 11(3): 54-9. (Persian)
- Hasanpour Sh, Bani S. Preference method of delivery and it's relevant causes in view of pregnant women referring to the obstric clinic of Alzahra hospital in Tabrez City. Nurs Midwif J 2008; 3(10): 51-6. (Persian)
- Salmani N. Study of the viewpoint of pregnant women about factors affecting in selecting giving birth method in Shohaday Kargar hospital. J Urmia Nurs Midwif Fac 2008; 5(4): 156-61. (Persian)
- Jamshidi Manesh M, Haghdoost S, Joybari M, et al. The process of women's decision making for selection of cesarean delivery. Iran J Nurs 2009; 21(56): 55-67. (Persian)
- Negahban T, Ansari Jaberi A , Kazemi M. Preference method of delivery and it's relevant causes in view of pregnant women referring to public and private clinics in Rafsanjan city. J Rafsanjan Univ Med Sci 2006; 5(3): 161-8. (Persian)

Knowledge of pregnant women in the southwest Iran about complications of cesarean section, 2009

Ghasvari M^{*1}, Rahamanian V¹, Rahamanian K²

Received: 11/01/2010

Revised: 02/28/2012

Accepted: 04/20/2012

1. Dept. of Statistics, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

2. Dept. of social Medicine, School of Medicine, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

Journal of Jahrom University of Medical Sciences, Volume 10, Number 2, Summer 2012

Abstract

J Jahrom Univ Med Sci 2012; 10(2):37-41

Introduction:

Cesarean section delivery is one of indices in mothers' health care planning. The high rate of elective cesarean is a warning for our country's health management. The aim of this study was to determine the mothers' knowledge on complications of cesarean section delivery.

Materials and Methods:

This cross-sectional study was conducted in 2009. 360 pregnant women (third trimester) were recruited randomly from hospitals in Jahrom, Iran. Data were analyzed using SPSS, version 11.5. Based on their knowledge score, the subjects' level of knowledge was classified into three levels: good knowledge level (score 14-18), moderate knowledge level (score 9-13), and poor knowledge level (score 0-8)

Results:

The levels of knowledge among the pregnant women about complications of cesarean section was good in 43.2%, average in 38.4% and poor in 18.4% of the mothers. 68.1% of them selected vaginal delivery (NVD) and 31.9% delivered using C/S. There was a significant association between the knowledge of pregnant women about complications of cesarean section and choosing the type of delivery ($p=0.04$). The main cause of women's tendency toward C/S was fear of labor pain and ease of cesarean section delivery (43.3%).

Conclusion:

The level of knowledge about complications of cesarean section among the women under the study was good. Also, according to the results of this study fear of labor pain was the important cause for the choice of C/S in pregnant women. It is recommended that painless delivery should be practiced in Jahrom's hospitals and mothers are encouraged to give vaginal birth in their first delivery.

Keywords: Knowledge, Complications, Cesarean Section, Pregnant, Woman

* Corresponding author, Email: amar@jum.ac.ir

